Architektonická studie výstavby nízkoenergetických rodinných domů ve Varnsdorfu. Konstrukční systém K-Kontrol

Bydlení v rovnováze

O architektuře, bydlení, projektování a úloze architekta s námi hovořil Radomír Grafek z ateliéru RG projekt. Společně s kolegy v minulém roce získali několik ocenění v soutěži o titul Dům roku 2013.

TEXT: **JITKA PÁLKOVÁ** FOTO: **ARCHIV RG PROJEKT**

Co podle vás znamená pojem „moderní bydlení" – je to otevřená dispozice, dům v podobě prosklené krychle, dům přeplněný technickými vymoženostmi…?

Nejprve musíme položit otázku, jaký je význam slova „moderní". Existuje i „nemoderní" bydlení? Má se vůbec bydlení, stavění a architektura jako taková dělit na moderní či nemoderní? Moderní mohou být třeba boty, které si dnes koupím. Budou sice pohodlné, půl roku jimi budu „oslňovat" sebe i okolí, ale za další rok vyjdou z módy. Tak to u stavění a u architektury být nemůže a nesmí. Architektura by proto měla těmto módním trendům čelit a být ve svém výsledku nadčasová. Domnívám se, že této nadčasovosti lze dosáhnout právě tím, že dům navrhneme jednoduchý, klidný, stálý, prostý všech zbytečností.

Líbí se mi proto myšlenky uvedené v knize architekta Petra Pelčáka „Několik poznámek k současné architektuře" (2008). Autor si klade otázky: Co je to architektura? Jaký je rozdíl mezi běžným stavěním a architekturou? Ne každá stavba totiž může být považována za architekturu. Architektura, to je „postavená myšlenka", která zároveň zachovává v rovnováze aspekty, jako je hmota, řád, poezie a místo.

Usilujme proto i dnes v době moderních technologií a technických vymožeností o architekturu v rámci Vitruviových tvrzení, které tento římský architekt a stavitel před cca dvěma tisíci lety vyslovil. Vytvářejme architekturu v jednotě tří složek firmitas, utilitas, venustas, tzn. v síle a trvanlivosti, užitečnosti a v kráse, přičemž k tomu využívejme poznatků současné vědy, techniky, ale i historie.

Jsou vaši klienti dobře připraveni na návštěvu architekta? Mají praktické představy o svém budoucím bydlení? V čem jim nejvíce pomáháte a co naopak necháváte na jejich rozhodnutí?

Fotografie zachycuje jednu z fází probíhající výstavby rodinné vily ve Varnsdorfu. Vpravo ateliér RG projekt: Radomír Grafek, Daniel Koloc a Zdeněk Navrátil www.rgprojekt.cz

Architektura, to je „postavená myšlenka“, která zároveň zachovává v rovnováze aspekty, jako je hmota, řád, poezie a místo

Zpravidla za námi do ateliéru přicházejí lidé, kteří již přesně vědí, co od nás mohou očekávat, resp. oni to od nás přímo žádají. V rámci zpracování studie, ale i v rámci zpracování dalších projektových stupňů se proto snažíme se stavebníky hodně povídat a vtáhnout je tak do samotného tvůrčího

Architektonická studie výstavby rodinného domu venkovského charakteru s moderním konceptem v Janově u Nového Boru

Architektonická studie řešící návrh rodinného domu venkovského charakteru v obci Chaloupky u Berouna

procesu. V některých případech jsem vzal stavebníky do již námi realizovaných domů, aby si na „vlastní kůži“ zakusili daný prostor a zbavili se tím zažitých předsudků. Klienti si u nás v ateliéru rovněž mohou prohlédnout projekty jiných domů a staveb, přičemž jim vždy říkám, že námi navržený dům je naším společným dílem.

A v čem dělají stavebníci při plánování, popř. samotné výstavbě domu největší chyby?
Problémem bývá nedostatek času. Preferuji myšlenku, že čím více času se věnuje péči o projekt, tím více se dílo v konečném výsledku podaří. Je proto dobré, když můžeme

Vizualizace architektonické studie rodinného domu v Chomutově, pohled na společnou obývací část přecházející do zahrady

stavebníkům kromě dokumentace k územnímu řízení a ke stavebnímu povolení vypracovat i prováděcí projekt, případně projekt interiérů a sadových úprav, ve kterém se snažíme podchytit a vyřešit detaily nezbytné k dosažení žádaného cíle. Nelze jim to však nijak nařizovat nebo si to nějakým jiným způsobem vynucovat, jelikož každý stavebník má svou hlavu a musí si na to přijít sám...

Vývoj technologií ve stavebnictví jde rychle kupředu, moderní architektura překonává všemožná omezení. Když se díváme na současný obraz dnešních měst obrůstajících novou zástavbou – stavíme dnes lépe než naši předkové?
Jsme toho názoru, že rozhodně ne, i když v současné době již také v některých městech vznikají realizace, které lze považovat za opravdu povedené. Zdá se, že u některých stavebníků moderní technologie „přebíjejí" pod současným mediálním a komerčním tlakem vlastní podstatu bydlení. My se proto snažíme o to více najít v našich projektech jakousi rovnováhu mezi všemi těmito aspekty.

Myslíte si, že architekt by měl mít určitý vyhraněný „rukopis", nebo více vycházet z typu stavby, kontextu s okolím?
Domnívám se, že každý architekt, tak jako každý člověk, má svůj specifický rukopis, tzn. vlastní druh sebeurčení, kterým se vyjadřuje a komunikuje s okolím. Zvolená forma

Zdá se, že u některých stavebníků moderní technologie „přebíjejí" pod současným mediálním a komerčním tlakem vlastní podstatu bydlení

písma tak může být čitelná, úhledná, ladná, nebo naopak nečitelný „škrabopis", takže v konečném výsledku nikdo neví, „co tím chtěl básník říci". Rovněž pak záleží na vlastním obsahu sdělení.

Je uměním každého architekta, jak dokáže komunikovat s daným místem a zároveň naslouchat přáním a požadavkům stavebníků, přičemž by tato komunikace měla být založena na vzájemné důvěře obou stran. Snažíme se při návrhu každého domu vycházet z daného místa, z tvaru a orientace pozemku ke světovým stranám, ze svažitosti terénu, z přístupových komunikací, z možných výhledů do okolní krajiny, okolní zástavby, ale i z čehosi neviditelného, nehmotného, co v mnohém přesahuje naše lidské chápaní. Pak samozřejmě přicházejí v potaz případné regulace příslušných stavebních úřadů, správců inženýrských sítí, CHKO atd. Všechna tato jakási „omezení" dále vymezují hranice a ukazují směr cesty, kterou lze jít k vysněnému cíli.

A pak je tu stavebník, jedinečná bytost s vlastní psýché, tužbami, životními potřebami... Někdy osamělý člověk, někdy bezdětný pár, mladá rodina s dětmi, důchodci, k nimž jezdí vnoučata na víkend. Všichni tito lidé mají samozřejmě něco, co je spojuje, ale i něco zcela odlišného. Proto i domy, které jsou zrcadlem svých obyvatel, by měly být v něčem stejné, ale v něčem zcela jedinečné. A i domy by mezi sebou měly umět, tak jako lidé, vzájemně komunikovat a respektovat se.

Požadavek „respektovat místní ráz", z něhož zpravidla automaticky vyplyne např. sedlová střecha, bývá takřka mantrou stavebních úřadů. Považujete jej za smysluplný? Vidíte spíše jiné věci, které by měly stavební úřady sledovat (a nesledují)?

Studie rodinné vily v Brně. Návrh souzní s funkcionalistickou architekturou, která má v Brně bohaté zastoupení i tradici

Studie výstavby čtyřpodlažní rodinné vily v Turnově

Zase si musíme klást otázku, co to je „místní ráz“ a kdo ho v současné době určuje nebo bohužel někdy i necitlivě a bezmyšlenkovitě diktuje, aby si danou věc zjednodušil. Bydlím ve Varnsdorfu, ve městě s cca 16 000 obyvateli v severních Čechách. Varnsdorf historicky vznikal spojením několika vesnic, kde mezi jednotlivými políčky vyrostly stavby vesnického charakteru, tzv. podstávkové domy. Postupem času se toto město vlivem rozvoje textilního průmyslu dále vyvíjelo, mezi těmito dřevěnkami vyrostly městské secesní vily zámožnějších občanů. A město se dále vyvíjelo, vznikaly tu stavby, které lze zařadit do stylu meziválečné německé moderny. Pak přišla válka, proběhl tzv. odsun Němců a nastalo osidlování pohraničí, přičemž došlo v mnoha případech k vybydlení a devastaci těchto domů. K secesním vilám přibyly různé „přístavbičky“… následovala panelová výstavba.

O pokoru, a to nejen v architektuře, by měl každý člověk usilovat a učit se jí na celé své životní cestě

Tímto chci jen ozřejmit, že každou epochu charakterizuje dobová výstavba, která ji z dnešního pohledu zaznamenává v čase. Dnes tak v našem městě bydlí směsice národností složených z Čechů, Romů, Němců, Vietnamců, lidí chudých, bohatých, pracovitých, líných atd. Proč by jim měl dnes někdo diktovat a nařizovat, že musí všichni bydlet v domě se sedlovou střechou, nejlépe v imitaci podstávkového domu, který je charakteristický pro tuto lokalitu? A s garáží, protože je to tak napsané v územním plánu?

Někdy stavebník dokáže navzdory úřadům prosadit výraznou moderní architekturu, která je sama o sobě kvalitní, ale do svého okolí se příliš nehodí a působí spíše rušivě. Co o tom soudíte? Nechybí nám trocha pokory?

O pokoru, a to nejen v architektuře, by měl každý člověk usilovat a učit se jí na celé své životní cestě. Nelze to však paušalizovat, záleží vždy na konkrétních případech. Já jsem byl také v minulosti kritizován, že se chovám nepokorně, když jsem v jedné proluce ve Varnsdorfu postavil vedle polorozpadlé dřevěnky a nového katalogového domečku bílou „krabici“… no hrůza!

Jak se díváte na soutěže typu Dům roku, internetové ankety apod.? Jsou čtenáři schopní poznat dobrou architekturu?

Vašemu časopisu, resp. všem druhům časopisů, které čtou běžní lidé, potencionální stavebníci a široká veřejnost, přikládám velký význam, jelikož jejich prostřednictvím, kvalitou, výběrem článků a reportáží máte možnost nepřímo ovlivňovat a zušlechťovat estetické cítění lidí a do jisté míry tak můžete ovlivňovat míru jejich vkusu, ale i míru odborných a kulturních znalostí. Za to vám patří veliké díky. ✖